

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 275/2025-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátom, Farská 40, Nitra, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 2To/26/2024 z 13. novembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2To/26/2024 z 13. novembra 2024. Sťažovateľka sa domáha, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom sp. zn. 3T/51/2021 z 8. novembra 2023 uznal sťažovateľku vinnou na vymedzenom skutkovom základe z pokračovacieho zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1, 3 písm. a) Trestného zákona, za čo jej podľa § 221 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2 Trestného zákona uložil trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov. Podľa § 51 ods. 1 Trestného zákona s použitím § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona jej výkon trestu odňatia slobody podmienene odložil a zároveň jej uložil probačný dohľad nad jej správaním v skúšobnej dobe. Podľa § 51 ods. 2 Trestného zákona sťažovateľke určil skúšobnú dobu na 2 roky a 6 mesiacov. Podľa § 51 ods. 4 písm. f) Trestného

zákona jej uložil povinnosť písomne sa ospravedlniť poškodeným. Podľa § 51 ods. 5 Trestného zákona sťažovateľke uložil povinnosť strpieť nad sebou kontrolu vykonávanú probačným a mediačným úradníkom okresného súdu v mieste jej trvalého pobytu.

3. Na základe odvolania sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom z 13. novembra 2024 tak, že zrušil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu a sám meritórne rozhodol tak, že sťažovateľku uznal za vinnú na vymedzenom skutkovom základe, pričom uviedol, že sťažovateľka „na škodu cudzieho majetku seba alebo iného obohatila tým, že uviedla niekoho do omylu a spôsobilá tak na cudzom majetku väčšiu škodu“, čím spáchala pokračovací prečin podvodu podľa § 221 ods. 1, 2 Trestného zákona (v znení účinnom od 6. augusta 2024), a za to ju odsúdil podľa § 221 ods. 2 Trestného zákona na trest odňatia slobody 3 roky; podľa § 51 ods. 1 s použitím § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona jej výkon trestu odňatia slobody podmienene odložil a zároveň jej uložil probačný dohľad nad jej správaním v skúšobnej dobe; podľa § 51 ods. 2 Trestného zákona jej určil skúšobnú dobu na 2 roky a 6 mesiacov a podľa § 51 ods. 4 písm. f) Trestného zákona jej uložil povinnosť písomne sa ospravedlniť poškodeným.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka namieta porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu. Uložený trest považuje za nespravodlivý a za výsledok svojvôle. Napadnutý rozsudok vo výroku o uložení trestu je odôvodnený nedostatočne s použitím argumentov, ktoré sú v rozpore s realitou.

5. Uložený trest je podľa sťažovateľky v rámci zákonnej sadzby, krajský súd sa však neriadil relevantnými zásadami na ukládanie trestov [§ 34 ods. 1, 4, § 36 písm. a), § 38 ods. 2 písm. a) Trestného zákona], čo vo výsledku vedie k arbitrárnosti pri jeho uložení. Uloženie konkrétneho trestu podľa nej nie je dané na voľnú úvahu súdu, ktorý je povinný zohľadniť relevantné kritériá, zásady a okolnosti veci tak, aby trest bol náležite individualizovaný, osobitne v rovine primeranosti a spravodlivosti. Krajský súd nezohľadnil poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. j) Trestného zákona, keď na sťažovateľku je potrebné nazerať ako na prvotrestanú, a to aj napriek predchádzajúcim odsúdeniam, kde jej boli uložené peňažné tresty, pričom sa na ňu hľadá ako na netrestanú, priťažujúca okolnosť podľa nej zistená nebola a škoda spôsobená trestným činom sa približuje k spodnej hranici kvalifikačného momentu tzv. väčšej škody (20 001 eur až 250 000 eur), pričom škodu spôsobenú skutkom v bode 2 sťažovateľka pred odsúdením uhradila. Od spáchania skutku (august 2016) do napadnutého rozsudku uplynulo 8 rokov a 3 mesiace, čo v zmysle judikatúry všeobecných súdov [rozsudok Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 3T/17/2015 zo 6. júna 2022, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5To/14/2009 z 18. marca 2010 (R 10/2011)] aj s odkazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva odôvodňuje uloženie čo najmiernejšieho trestu, prípadne aj upustenie od potrestania (nie je daná spodná hranica trestnej sadzby). Nezohľadnením týchto okolností je preto podľa sťažovateľky uložený trest „*extrémne neprimeraný*“.

6. Sťažovateľka argumentuje, že krajský súd prihliadol na uplynutie značnej doby od spáchania skutku, rozhodne však nie na prospech sťažovateľky a neobstojí odkaz na to, že mala byť pred vydaním napadnutého rozsudku trikrát trestne stíhaná, pretože bola stíhaná za dva skutky

a v jednom prípade bolo trestné stíhanie podmiennečne zastavené. Argument, že sťažovateľka je špeciálna recidivistka, podľa jej názoru tiež neobstojí. Za nezmyselný považuje aj argument krajského súdu, že novelu Trestného zákona (ktorým sa menila právna kvalifikácia skutku zo zločinu na prečin) aplikoval v jej prospech, keď jej uložil rovnaký trest ako súd prvého stupňa, ktorý ju odsudzoval za zločin, a napokon jej bol úplne bezdôvodne uložený trest pri hornej hranici trestnej sadzby.

7. Všetky uvedené okolnosti preto podľa názoru sťažovateľky „*deklasujú*“ legitimitu a zákonnosť uloženého trestu s dôsledkom porušenia označených práv, pričom došlo aj k porušeniu jej práva na osobnú slobodu (slobodu a bezpečnosť), keďže jej bol uložený trest odňatia slobody (s podmiennečným odkladom) bez rešpektovania zákonných kritérií na ukládanie trestov.

8. Sťažovateľka napokon argumentuje, že ústavná sťažnosť je jediným prípustným prostriedkom nápravy vzhľadom na to, že trest bol uložený v rámci zákonom ustanovenej trestnej sadzby, preto „*neprichádza do úvahy podanie dovolania proti napádanému rozsudku (a contrario v zmysle § 371 ods. 1 písm. h) TZ)*...“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd, postupujúc podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

11. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Vychádzajúc z princípu subsidiarity, ústavný súd tiež zdôrazňuje, že ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovateľ nemá na výber, ktorý z existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú má právomoc ústavný súd. Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

13. Sťažovateľka argumentuje, že jej bol uložený trest v zákonom stanovenej trestnej sadzbe, teda neprichádza do úvahy podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku.

14. Na druhej strane však poukazuje na nedostatočné, resp. zmätočné odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu s ústavnoprávnymi dôsledkami, keďže odôvodnenie vzťahujúce sa na takto uložený neprímeraný trest je podľa nej zjavne doslova nezmyselné (s. 3 ústavnej sťažnosti), resp. odôvodnenie uloženého trestu nie je podľa nej presvedčivé (napr. s. 9 ústavnej sťažnosti). Je tak nepochybné, že táto časť argumentácie sťažovateľky je subsumovateľná pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (m. m. III. ÚS 678/2021, IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 206/2020, III. ÚS 595/2021). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju súdobú aplikačnú prax odvíjajúcu sa od nálezov ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 559/2021, III. ÚS 302/2022, IV. ÚS 15/2023, IV. ÚS 254/2022 atď.)], v zmysle ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu), ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku).

15. Podstatu a zmysel materiálneho poňatia základného práva na obhajobu [čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru] v podobe zaručenia reálnej a účinnej možnosti uplatnenia tohto práva v rámci trestného konania na účel bránenia sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu (III. ÚS 148/05) je potrebné vždy vykladať v duchu zabezpečenia práva na spravodlivý súdny proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Uvedenému právu zodpovedá postup všeobecných súdov podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý normuje povinnosť súdov uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktoré skutočnosti považoval za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opieral a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou, prečo nevyhovel návrhom na vyhovieť ďalším dôkazom a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Nezaujatie žiadneho takéhoto stanoviska predstavuje zjavnú neodôvodnenosť rozhodnutia, a tým aj

popretie účelu práva na obhajobu, najmä ak v dôsledku nedostatočného odôvodnenia nie je obvinenému zrejmé, v akom rozsahu a akým spôsobom sa môže náležite procesne brániť.

16. Ústavný súd opätovne pripomína, že aj hodnotenie dôkazov alebo iná skutková okolnosť z hľadiska vysporiadania sa súdu s jej obsahom v odôvodnení jeho rozhodnutia (ako keď ide o akúkoľvek inú otázku podstatnú pre meritórne rozhodnutie súdu) sú obvineným uplatniteľné v dovolacom konaní ako námietka z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Z hľadiska tohto dôvodu dovolania však ide o prieskum obhajobného atribútu spravodlivého procesu spočívajúci vo vyhodnení dovolacím súdom, či sa skôr konajúce súdy spoľahlivo a nearbitrárne vyrovnali v odôvodnení svojich rozhodnutí s otázkami podstatnými pre rozhodnutie, čo zodpovedá obhajobným právam obvineného. Dovolací súd ju nehodnotí v pozícii prvostupňového súdu alebo odvolacieho súdu (teda ako primárne skutkovú otázku, resp. otázku hodnotenia dôkazov), ale spôsob vysporiadania sa s ňou v odôvodnení rozhodnutia (v konečnom dôsledku) odvolacím súdom (do úvahy sa berie komplex oboch rozhodnutí, a to preskúmaného a prieskumného, resp. druhostupňového). Na odobrenie záverov skôr konajúcich súdov musí ísť o vyrovnanie sa s dotknutou otázkou udržateľným spôsobom. Dovolací súd nemusí nevyhnutne dospieť k rovnakému spôsobu vyriešenia tejto otázky, teda stotožniť sa s obsahom a rozsahom vlastnej úvahy skôr konajúceho súdu o otázke vyhovenia alebo odmietnutia tohto návrhu, taká úvaha však musí byť v odôvodnení prítomná (IV. ÚS 546/2020).

17. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené zdôrazňuje, že úlohou dovolacieho súdu nie je v tomto ohľade nanovo preskúmať hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi v pôvodnom konaní a kontrole podrobovať správnosť skutkových zistení z nich vyplývajúcich, ale preskúmať jednu z procesných garancií práva na spravodlivý proces spočívajúcu v riadnom odôvodnení súdneho rozhodnutia. Preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je nepochybne súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. Za náležité tak možno označiť očakávanie strán konania, že najvyšší súd v dovolacom konaní pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku preskúma, či súdy poskytli náležitú a riadne odôvodnenú odpoveď na zásadné argumenty strán konania, nie je jeho úlohou ale urobiť záver, či tieto skutkové závery boli správne alebo nie. Jedine tak totiž možno hovoriť o plnohodnotnej možnosti na prípravu a realizáciu obhajoby v trestnom konaní (I. ÚS 296/2022).

18. Ústavný súd v závere dodáva, že meritórny prieskum v konaní o ústavnej sťažnosti z hľadiska požiadaviek na výklad a použitie tzv. podústavného práva bude možné realizovať až vtedy, ak všeobecné súdy uskutočnia úplné právne posúdenie vecí zahrňujúce tiež vysporiadanie sa so sťažovateľkou uplatnenou argumentáciou [rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 4093/17 (63/2018 USn.)]. Z uvedeného vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o ústavnej sťažnosti predstavuje finálny prostriedok nápravy v sústave štátnych orgánov v rámci nevyhnutného článku reťazca subsidiarity (IV. ÚS 640/2022).

19. V konkrétnom prípade je nevyhnutné, aby sťažovateľka pred podaním ústavnej sťažnosti splnila podmienku uplatnenia dovolania ako procesného prostriedku, ktorý jej zákon na ochranu jej práv poskytuje, a to aj v prípade, ak popri namietaní porušenia svojich obhajobných práv v kontexte spravodlivého procesu namieta aj iné okolnosti, ktoré nemožno prípadne podradiť pod niektorý z dovolacích dôvodov. Aj napriek skutočnosti, že niekedy nie je celkom možné a reálne jednotlivé námietky (subsumovateľné a nesubsumovateľné pod dovolacie dôvody) od seba celkom oddeliť,

bolo by v rozpore s princípom subsidiarity, aby ústavný súd predbiehal rozhodnutie dovolacieho súdu. Aj ústavný súd musí všeobecným súdom poskytnúť príležitosť plne rozvinúť ich právomoc, keďže aj im patrí možnosť a povinnosť poskytnúť základným právam a slobodám sťažovateľov ochranu v medziach ich zákonom zverených kompetencií. Táto ochrana je v rámci vzťahu medzi všeobecnými súdmi a ústavným súdom podľa princípu subsidiarity delená a postupná, nie delená a súbežná. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva a jeho právomoc nastupuje spravidla až vtedy, ak sťažovateľ pred všeobecnými súdmi vyčerpá všetky účinné prostriedky nápravy vo vzťahu ku konaniu, resp. k rozhodnutiu ako celku. Ústavný súd vo všeobecnosti dopĺňa, že v prípade, ak v rámci toho istého konania (rozhodnutia) je možné niektoré námietky uplatniť pred dovolacím súdom a iné nie, ústavný súd v tejto súvislosti považuje za v rozpore s už zmieneným princípom subsidiarity tieto procesné nároky drobiť a ponechať ich samostatnému procesnému osudu. V prípade potenciálneho úspechu sťažovateľov pred dovolacím súdom (čo i len vo vzťahu k niektorým uplatneným námietkam) totiž stráca ďalšie konanie pred ústavným súdom zmysel (I. ÚS 182/2023).

20. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľky pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, III. ÚS 415/2020, II. ÚS 559/2021, IV. ÚS 404/2022, II. ÚS 514/2022).

21. Z uvedených dôvodov tak ani neobstojí argumentácia sťažovateľky, že v danej situácii je pre ňu ústavná sťažnosť jediným dostupným právnym prostriedkom ochrany jej práv. Napokon v ústavnej sťažnosti ani neargumentuje, že v jej prípade neprichádza do úvahy dovolanie zo žiadneho zákonom prípustného dôvodu, uvádza len neprípustnosť dovolania z jedného dôvodu [§ 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku; s. 4 ústavnej sťažnosti].

22. Vzhľadom na to, že sťažovateľka disponuje v aktuálnom procesnom a skutkovom stave účinným prostriedkom nápravy, a to dovolaním, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

23. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. apríla 2025

Jana Baricová
predseda senátu